

רצונו. מה גדלה שמחתי בהגיע אלי השמועה הזאת, ממש לא אוכל לשער גודל הזכות והמצוה אשר הרויח רומעכ"ת בזה. והנני בא בקול תודה ותשואת חן חן לרו"מ כת"ר הי"ו, תהי משכורתו כפולה מן השמים, להתברך באורך ימים ושנות חיים ושלוש וכ"ט, ולהרים קרן הצלחתו בכל אשר יפנה, ברוחניות ובגשמיות, בהשי"ת מחסי ובמדת טובו בטחתי, כי כאשר התחיל במצוה זו בוודאי אי"ה יגמור אותה לטוב, ואנכי מוכן בל"ג לקיים בכל הפרטים כאשר יצוה עלי, ושלוש תורתו ושלותו יסגא לעד כאו"ג הרמה וכופל.

דידכם הדו"ש באה"ר מלונ"ת
יהודא ליב ברימ"ט זללה"ה

כג

מכתבם של ממוני היישוב האשכנזי בחברון, הרמד"ס ור' בנימין ריבלין לרשיל"א, (והם דודיו), המוסרים לו מהמתרחש ביישוב שם. מענייני הוועד; קניית הנחלה [חצר רומאנו]; הבטחת אדמו"ר הרשב"ב נ"ע לשלוח "משפיע" שהוא "מהעיקרים להרמת ישוב עיקת"ר"; ה"דין תורה" עם ממוני הכולל בירושלים; בנין בתים ועוד. מאוסף הרשיל"א, צילום בידי.

ממוני חברון — הרמד"ס והרב"ר — אל הרשיל"א

ת"ת וישיבת מגן אבות תחת השגחת הרה"ג הר"ר שלמה יהודה ליב אליעזראו הי"ו בעיה"ק חברון תוכב"א. ב"ה זכות אבות יגו, ולמה הוא מזכיר זכות אבות ומזכיר זכות הארץ עמהם, אר"ל משל וכו' כך שהקב"ה מזכיר אבות מזכיר הארץ עמהם הה"ד וזכרתי וגו' והארץ אזכור" (מד"ר ויקרא ל"ו).

יום ה' י"א לחודש מרחשוון שנת תרס"ו לפ"ק.

כבוד נא"ל (?) ידידינו הה"ג וו"ח וכו' מוהר"ר שיל"א הי"ו.

אחדרה"ש הטוב, ביום ב' ח' לחודש דנא כתבנו לו מכתב בארוכה, גם מכתבים לש"ב הה"ג רי"י שליט"א, ושם כתבנו ע"ד הרשימה וכל טענותינו. הגם שכבר ידוע לכב', וגם כבר כתבנו כמה פעמים, אך מחמת שניצרך להיות כעת הוועד, ואיני יודע מי יהי מהוועד החברוני שם, ע"כ כתבנו שיהי לזיכרון טענותינו. ובוודאי יוציאו לאור צדקינו. לצער לנו מהעדר מכתבו, כי ממכתבו הניכתב בכ"ו אלול היכינו בכליון עינים לקבל מיכתבו בבשורה טובה, כי הצליח ה' בידו ע"ד קניות הנחלה הידוע, כי זה יסוד מוסד להרמת ישוב עיקת"תן כאשר כבר הארכנו בזה כמה פעמים. וידוע גם לכת"ר גודל התשועה שיהי מזה לעיקת"ו בכלל, שלא תפול ח"ו בידי כל ח"ו, ולכוללנו בפרט כו'. ותקוותינו חזקה מאחר שיצא מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א, וציוה לכת"ר אם באפשר לקנותה בסך עשרת אלפים רו"כ מזומן, והשאר תהי משכנתא, בוודאי בלתי שום ספק שיצא מכאה"פ (מכח אל הפועל) וניקנה אותה בעז"ה. אך ניצרך זירוז בכדי שלא יהי ח"ו כו'. כאשר כבר כתבנו מזה. וגם התח"מ [= בעל ה"שדי חמד"] זצ"ל

1234567

חפץ בזה מאוד במסי"ג ממש, כאשר ראה מיכתביו ששלח להגרי"ב, וגם לכ"ק שליט"א כתב מזה. וכמה פעמים דיבר עימי בזה, ובקשני שאכתוב גין זה, כי הענין נוגע לו עד הגפש ועד בכלל. מכל זה בטחונינו חוק שבודאי נקנה אותה. ¹²³⁴⁵⁶⁷הגני לבשרו, שמעת שכתב לנו הבשורה טובה שכ"ק שליט"א נכנס בענינינו, להרים ישיבת עיקת"ו, וגם פעל ועשה וכתב לממוני ירושת"ו, וגם עשה הוועד החברוני לטובת עיקת"ו, נעשה פה שלום והשקט. גם כעת ב"ה לומדים בכל בתי הכניסיות בפומביות, ובבה"כ שלנו לומדים בכל יום אחר התפילה פ' משניות, ובין מנחה למעריב שו"ע אדמו"ר ועין יעקב, ואחר ערבית למדים בפומביות שיעור גמרא, והמשגיח אומר השיעור. ומי יתן והי' שיבוא לפה אחד משפיע דא"ה, כאשר כתב בת"ר שכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן דעתו ע"ז והבטיח לשלוח לנו אחד. וכאמת שזה נחוצך מאוד, ומהעיקרים להרמת ישוב עיקת"ו. ע"כ ישתדל בזה שישלח לנו בישא"ק להחיותינו ברוחניות.

וכאשר באו כמה מכתבים מהר' ר' צבי הירש נטע הרב דפאצפ שרצונו לבוא לעה"ק, ע"כ אם כ"ק שליט"א יסכים בוודאי יסע לאה"ק, ויקבע דירתו בעיקת"ו. אך חלילה לנו לחוות דעה לכ"ק אדמו"ר שליט"א, ולמי שיוכשר בעיניו ישלח לנו, רק מחמת שידעתי שהרב הנ"ל רצונו לבוא לפה ע"כ כתבתי לו. וכת"ר יזרו ג"כ לבוא לפה לפתוח הישיבה בס"ט ומז"ט, כי בלעדו אין באפשרינו בשו"א לפתוח הישיבה כמובן. גם הגני מבשרו כי זוגתו וב"ב הם פה וב"ה החוה"ש איתם, וכי הרבנית ביקשה אותי ג"כ שאכתוב לו, שיזרו ביאתו לפה, כי קשה לה להיות לבדה, ואמרה שגם היא כתבה לו כן.

דחיו ידידיו המצפים בכליון עינים לקבל מכתבו מהצלחתו עבור הרמת עיקת"ו ברו"ג ומשתוקקים לביאתו בהצלחה מרובה בכלל ובפרט שו"ש ושמחה יחד אי"ה באהובים ובהרמת קרן עיקת"ו בכלל ובהרמת קרנו ברו"ג בכה"פ, כחפצו וחפץ דחו ידידו ד"ש בא"ה.

מדרכי דוכער סלאנים   נאום בנימין ריבלין

הגני דור"ש כבוד ש"ב הה"ג כ' וכו' כש"ת מוה"ר יוסף יצחק שליט"א ולכל הרבנים חכמי הוועד החברוני הי"ו, אולי ידידנו ה"ר שיל"א הי"ו נסע ממחנם בוודאי יודע אי"ה מקומן, בטובם לראות כל הכתוב, וימחלו לשלוח לידו מכתבינו דנא.

ע"ד הד"ת עם ממוני ירוש' כבר הודעתים שעד כה לא היה באפשר מחמת ימי החג ואח"כ הוכרחנו לעשות הרשימות וגם חשבונות היחידים כי גשלם הרשימה וניצרך לעשות חשבון עם כל יחיד ושבוע זאת יגמר ואי"ה אחש"ק ניסע לירוש' וה' בידינו לגמור בכי טוב ובשלום ולהוציא לאור צדקינו בעז"ה.

ע"ד האדרס עדיין לא גיתקן מאומה כי לא בא גם על אדרס הרמדב"ס כא' שום פאווישקאט כאשר כתבנו, ובא בכל פאצט מעות על האדרס הישן ובזה אין שום תיקון מאחר שבא גם על האדרעס שלהם לבדם כמקדם ומכאן אין באפשרי לתבוע זאת כי הם בכעס עלינו עבור זה כמובן שזה נגע להם בכל עינינים ע"כ אין תקוה כלל שיהי' משם פקודה חדשה שמוכרחים לדפוס קונפרענטיין חדשים ושם פירמעש חדשים באדרעס חדש שיהי' גם אחד מחברון דווקא. והישנים ידינו תומ"י לפנינו דווקא בשרפה. גם ענין הגדלת הרשימה

דעיקת"ו לא לבד שמוה יתגדל ישוב עיקת"ו גם נוגע בדורא דממונא, כי אפשר שעושים ע"ד בנין הבתים שנחלק כפי הרשימות כידוע לכת"ר ע"כ כשיתרבה רשימתם ניקח חלק יותר גדול וכעת אנשי יפו ערך 2600 ר"כ ומה שרשמו אצלינו ערך 600 ר"כ כי לא רצו ממוני ירוש' לרשום יותר ואנחנו אין רוצים להתקוטט עימם כי כן כתב לנו ידידינו הה"ג רי"י שליט"א שאנחנו לא נתקוטט עימם, והם משם יעשו את כל שיצרך.

לידינו ר"ל ברמי"ט כבר מסרתי הבית וכבר לומד בה וקבלתי ממנו צעטיל כאשר כתב לי כת"ר ומונח ת"י אני לא כתבתי להגרי"ב מאומה כי כת"ר כן כתב לי שלא אכתוב לו, והוא משם ידבר עימו אך באמת ה"י ניצרך לדבר עימו ע"ד הבנין שרצינו לקנות עוד והגוי השכן רוצה כעת למכור ע"כ יכתוב לו שידע מה רוצים וכמה יתן עוד בכדי שנדע אם באפשר בסך כזה לקנות ולבנות.

כד

מאוסף הרשיל"א שבידי נכדו כנ"ל.
צילום בידי.

הרשיל"א אל הוועד החברוני בחברון

בעזרה"י יום ה' ח"י מרחשון תרס"ו ליובאוויטש יע"א

באה"ר אדב"ש כבוד אהובי ואוהבי די"ע הרבנים החסידים המפורסמים ישרים ותמימים כו' מעלת הוועד החברוני אשר בעיה"ק חברון תובב"א שליט"א. תלי"ת וית' על החיוה"ש בבית חיינו שליט"א כן אתי ב"ה, ה' ברחמי יתן חיים ושלום לכל אחב"י, ויחד כולנו נזכה להתראות שו"ש וטובי לב ברו"ג מרוב כל בעיקות"ו לה' כיר"א העתירו גא.

אהובי אחי קודם ר"ה הודעתי להם מנסיעתי לריגא, והנה בר"ה נחלתי ל"א על רגלי בנפוח שקורין ריזו, ולא הי' באפשרי לנסוע, וביום ד' שאחר יוה"כ נסעתי לריגא ובידי מכ' מכ"ק אדמו"ר שליט"א להגרי"ב שליט"א. והנה את אשר שאלתי מאיתם בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א אם אפשר לקנות בעשרה אלפים והמותר יהי' במשכנתא, הי' דעתו אז כי אפשר יתגלגל הדבר להשיג הסך הזה במזומן בעזרה"י, ועל המותר יעשה אקציעס מבני חמישים חמישים ר"כ עד אלף ר"ך, וימצאו הרבה מאנ"ש ה"י אשר יקבלו האקציעס, וכמה אשר כבר הבטיחו לקבל, ובמשך שנים יגאל החצר כולו. כן עולה אך במחשבה, וכמע"ל עשו את עצמם בטוחים ממש, שהעשרת אלפים כבר ספורים לפנייהם ועפפו במכתביהם זה אחר זה, להודיע כי אפשר ואפשר, אך גשלת מהר כי השעה דחוקה ונחוצה מאד. המוכר הנה הוא בא למכור, והקונים יושבים ומצפים מתי יבוא המוכר. והנה אחר כל ההשתדלות העצומה עם הגרי"ב ג"י, זאת הי' הסכמתו, שהוא יתן המחצה במזומן אך בתנאי גמור קודם למעשה, שהמחצה השני יהי' ג"כ במזומן דוקא, באופן שיהי' נגמר הקניין וההקדש וואקף תומ"י בהחלט, ולא יהי' אח"כ עוד טענות וכאב ראש כלל. כי אמר, אם הוא יקח המחצה, והמחצה ישאר במשכנתא כנ"ל, מי פתי יקח עוד אפילו אקציע אחת, הלא יאמרו וכי

הגרי"ב אינו יכול לתת גם הנותר, כי הכל גדיבים בשל אחרים וכפרט עליו, ובעל כרחו יהי מוכרח לתת גם המחצה הנותר. כי יעשו נגדו כמה מיני תחבולות ע"י בעל המשכנתא, למכור החצר להוציא מעותיו וכדומה, וסוף סוף יכריחוהו לתת גם מחצה הנותר וזה אינו רוצה בשו"א. ומעולם לא אמר להרש"ס [ר' שניאור זלמן סלונים] שליט"א שיקנה את החצר, להד"מ!

עוד אמר, אפשר כי יעשו עתה עוד תחבולות נגדו, וימצאו שם מי שיתן המחצה במזומן לפי שעה, בכדי להוציא המחצה ממנו, ואח"כ ידעו איך להתנהג. אמר, גם אני יודע איך להתנהג, ואשלח איש אמונים ממש לשם. וידע ברור הדברים באופן ברור, שקונים החצר מוחלט, ומקדישים אותו כולו שלא ימכר ולא ימושכן לעולם, אך אז יתן הכסף. ולא הי' אפשר לפעול ממנו בשו"א שיתרצה עפ"י ההצעה הנ"ל, ואם הי' בא לפניו גם בידי הרמד"ס שליט"א, וגם וגם, לא הי' פועלים יותר ממני בשו"א. גדול צערי מזה בטח מובן להם, ועוד הוסיפו לי מלח על החבורה, בעשותם את עצמם כבטוחים ממש שכבר מוכן ומזומן העשרת אלפים רו"ך אצלי, או אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א, עד שכמעט יתבעו היכן הוא הכסף המתוקן. וכל משענת הבטחתם הוא אך על השאלה ששאלתי בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א. הוא ציוה עלי לשאול זאת אולי יתגלגל לפניו אופן לזה (וגם עתה עוד דעתו על זה מאד), ורצה לדעת אם אפשר הדבר, והם הטפו את השאלה הזאת במזומנים, ושנו ושלוש הדבר במכתבים. אם הי' במזומנים הכי הייתי כובש הבשורה הטובה הזאת מלהודיעם מפורש, אתמהה, מה דעתם, ועתה לעת צרה כו', וחורבן עולם ממש, החשך ועלטה כסה כל ארץ רוס' בחרדת מות אכזרי ר"ל, מלבד חסרון פרנסה גם לעשירים. ואצל בעב"ת ועניים, והמונים גועים ברעב ובערום וחוסר כל ר"ל. גם הדוחק פרץ גם פה והישיבה תומכי תמימים בדוחק ובצער גדול הי', בטח יבינו מדעתם שאין מה לדבר עתה מקנית החצר וכמעט לא משום ענין הנוגע לאהקת"ו, כי מי שומע ומי יכול לשמוע עתה, ומן השמים ירחמו, כי לה' הישועה. חפץ אני מאד לחזור אהקת"ו יפשא"ק [יפה שעת אחת קודם] ממש לעוף על כנפי נשרים.

בריגא נתעכבתי יותר משני שבועות מפני שביתת המס"ב. את אשר ראיתי ואשר שמעתי באותן הימים, ממש תסמר שערות בשרי, מבהיל הרעיון ובנפשי בכפי ממש חזרתי לפה. וכאשר הצעתי חפצי לחזור אהקת"ו לפני מרן כ"ק שליט"א, אמר כי כעת בודאי לא שייך מפני הסכנות גם בעיר ובבית, ומה גם בדרכים, צריך להמתין עד עבור כו', וירחם ה' על עמו וארצו כו'. מובן פשוט כי הנוכה עוד הנגי פה. בעשי"ת הפיץ בנו הרי"י שליט"א מכתבים רבים, כמעט לכל אנ"ש בכל המקומות ושאל כל הדרוש לדעת בענינינו. גם שאל ע"ש מי שולחים הכספים, למען ידע לפרסם האדרעס החדש. יותר משלש מאות שופרות קיבל, כי חסרים שופרות, ואפשר לקבוע לאלפים, וכבר ציוה לעשות שופרות כו', אך מההרג והביזה והחורבן בכל המדינה נמס כל לב, ורפו כל ידים כו', וה"י.

עתה כל מגמתי והשתדלותי אך לחזק יסוד הקו' רמבה"ן כי עומד לההרס כלה ח"ו ל"י ול"י [לא יעלה ולא יבא]. יכולים להודיע זאת גם בירושת"ו ואין להם להשען בזה על רתא"ב והרת"ב [ר' חיים אליעזר ביהאוסקי וה"ר חיים בוגין] ה"י, כי אין חלקם בגובאי צדקה כ"א במחלקי צדקה וכן בשורשם כו'.

ומפה אפשר ואפשר בעזרת ה', אך מו"מ [ממוני ומנהלי] ירושת"ו בהתנהגותם ותהלוכתם לפני מרן כ"ק אדמו"ר שליט"א. מרחיקים בידים כל טובה מכוללנו. כבר גשמע ונדע לאנ"ש ה"י, איך המה סרים למשמעת מרן כ"ק שליט"א, ונחלשו ידי העוסקים והמשתדלים בטובת כוללנו. כ"ז יכולים להודיעם כי בעבור כבוד המדומה של רל"ם [ר' לייב מנחין] ורחא"ב המה מהרסים את כוללנו. כי עתה נראה בעליל איך כל היסוד של השופרות עומד במצב הרוס ושפל מאד, ולא שום א' מגבאינו ולא ל"א ולא ב"א לא חלי ולא מרגיש כלל בכל זה, אפי' במחשבה קלה, איך לחזק את היסוד, ובמה המה מתנכלים, מי יהי ממונה, וע"ש מי יהי האדרעס וכו' וכו', מי ישפל ומי ירום. אך זאת כל פעולתם, ולהשיב היסוד לא ידעו ולא יבינו, גם לא ירצו לדעת את זאת, ממש נמס לבני בקרבי ודי בזה כעת ועוד חזון איהב"ח טובים. מכתב רוכמע"ל אלי בברכת השנה הגיעני טרם נסעי לריגא. ואינו מוכן כעת לפני וקשה עלי לחפש אחריו בין המון מכתבים רבים, אך זכור אני את הכתוב בו ואת המשפט צדק אשר חרצתם בו, כי כמנסה אתכם באתי במכתבי אליהם, לאמר כי חפץ אני לעזוב את כל משרתי בעיקות"ו, למען דעת את לבכם אלי, והי' אלה כמדקרת כו' ח"ו. לא כן אהובי אחי ואוהבי ה"י, לא כמנסה באתי ח"ו, ידעתי את ידידותם אתי גם מאז, אך מאמיתות נקודת לבני אמרתי את כל האמור במכתבי אליהם, כי כבוד ממני הדבר מאד, כי כל השתדלותי עד כה הי' אך כמסקל אבנים משדה בור, אשר עלתה כולה קמשונים ממש. וכמכין לחרישה, וגם החרישה גמרתי ב"ה, אך לזריעה עדיין צריך עוד השתדלות וטורח רב, וביותר עוד זמן רב, ומתי אעשה גם אני לביתי. ע"כ אמרתי כל אשר אמרתי אליהם במכתבי, ומאז באתי לפה בחורף תרס"ד וכן כל הקיץ החולף, עם כל השתדלותי בענין כפעם בפעם, לעת מצוא ורצון הנני מעלה דעתי וחפצי זה לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובוזה אתנחם מכובד גיעתי. ולולי אשר הצעתי זאת קדמה גם בזמן השלום והשלום בעולם, לא הי' באפשרי כלל להציע זאת בזמן החורבן ר"ל, ואפילו להעלות על הלב כלל, לא מדרכי היושר ומכ"ש לא מדרכי המוסר, אך כאשר כבר קדמה הצעתי זאת ורצוני זה בזמן השלום כו', הנה עתה נתחזק עוד רצוני זה. ועכ"ז איני כמתחרט על ידיעתי בכ"ז לשעבר, ומכ"ש שאיני כמתרעם ח"ו על ידידי אלה אשר הכניסוני בכ"ז, כי מאת ה' כל זאת. וכאשר כתבתי להם באריכות, טרם נסעי מערי קאווקאז (יהי נא כל מכתבי שמורים אצלם ובוזה אדע את ידידותם אלי ביותר). ואם כי חפץ אני מאד לעזוב את משרתי, אך לא אעזוב ח"ו את עוצם השתדלותי לטובת ישוב עיקות"ו, ובעזרה"י אקוה כי אז עוד אשתדל ביותר. ואחשוב כי גם עזיבתי משרתי תביא טובה לישוב עיקות"ו, כי אז תעלה פעולת השתדלותי לרצון כל הצדדים ביותר. גם לא יהי להם כלל במה לנגדני, ולהביאני לכלל אי רצון, אי קפידה ח"ו, ואחרי כל הדברים האלה היוצאים מקירות לבני הנשבר לשברי שברים, על שפלות יסוד כוללנו בכלל, וישוב עיקות"ו בפרט, הבעור בקרבי כשגיון ח"ו, עוד לא נתחזקתי להציע חפצי זה לפני מרן כ"ק אדמו"ר שליט"א, לבלתי אגרום לו עוד עג"ן על גודל צערו בצרתם של כלל אחב"י, ואהקת"ו בפרט, וביותר תמדת לבבו בישוב עיקות"ו, ולא נכנסתי עדיין לפניו בדברים הקרובים להצעתי זאת. אך לא אוכל לעצור בעד הצעתי זאת כי כשל כח ואונים הנני גם מאז, וכל אשר יגעתי מאד בכ"ז עד עתה, הי' הכל בכחות געלמים וגבוהים ממני, ומאת ה' הי' לי כל זאת, ועתה הנסיון עוד גדול, כפול ומכופל באין ערוך מאד, וצריך אני

להתעוררות ר"ר [רחמים רבים] כו'. וגם אתם ידידי עורוני בר"ר כו', אך לה' הישועה.

ב"ה, כ"ד בו. מכתב דודי הרמד"ס שליט"א לש"ב ידי"ע הרי"י שליט"א למן ר"ח חשון ראיתי, גם למן ח' בו אליו ואלי הגיעני, וע"כ איחרתי קצת שילוח מכו' זה. והנני בגודל ת"ח על בשורת החיזה"ש בפרטות, וביותר על הבשו"ט כי באו ב"ה ב"ב ה"י לעיקת"ו, אשר הייתי מקווה ע"ז לרגעים יה"ר שיהי' בש"ט ומוצלחת. ואשר כתב שאין בכחם שם לעשות מאומה בזה, המה מרפים לגמרי כל ידי עושי טובתם ואותי בפרט. דודי שליט"א שיער בדעתו מדריגת חזקי המלך ע"ה, אני ישן במיטתי ואתה כו'. ואשר נשען עוד בזה על מכתב הרי"י שליט"א שכתב לו כן. הכי כתב לו שלא יעשה לגמרי, רק ישן כו', בפירוש כתב שלא יעשה פעולתו ע"י עיכוב קבלת המעות מהפאסט, אך שירכינו ראשם ולישן כו', מי אמר לו.

בענין האדרעס כבר געשה, ועוד יעשה כל הנדרש, אך המה הלא היו יכולים לכה"פ רק לאמר להם, שאם לא ידפיסו הכל כאמור במכו' מרן כו', מוכנים אתם להדפיס מכו' מרן כו', למו"מ ירושת"ו ולהפיצו כו', ועוד עצות, גם משם, ואשר נתן הפאלמאכו' להרמ"ש ה"י, אתמהה מאד, הלא כבר בהתחלה כתבתי לו בשם מרן כו', שאיננו מסכים לזה, והמשכון הבטוח בידו, לקחת הפ"מ חזרה אין זה משכון כלל, כי אז יגדל הריב יותר כמובן, אך אין צועקין לשעבר. עכ"פ זאת נחוץ לצוות בחזקה לשלוח לכם חשבון ההכנסה באה"ט [באר היטב] בפרטות, כפעם בפעם שהם שולחים החשבון במכ"ג [במכתב גלוי] להגבאים פה, היינו המכ"ג הגדפס ומסומן בראשי דברים, הידוע לכמע"ל. אשר כבר הבטיחו לנו לעשות כן בהיותינו יחד בירושת"ו, בעת הפשר על בנין בתים, ובלתי זאת אי אפשר להניח חתימתכם על הקבלות כידוע, ע"פ הדבר הזה תוכלו לקיים בלתי כח האדרעס כי אם בכח חתימתכם על הקבלות, ואם לא ירצו לקיים זאת תקחו את חתימתכם מידם ותודיעו לפה. (השאר חסר).

כה

מאוסף הרשיל"א, צילום בידי.

רש"ז ברלין לרשיל"א

ש. ב. ברלין ריגא

בעזה"י יום א כ"ב תמוז תרס"ו לפ"ק
דייטשלאנד פרידריחראדא
שוכט"ס לכב' ידידי מחו' הרב הגדול חו"ב וו"ח י"א מפורסם לשבח כש"ת
מוהר"ר שלמה יהודה ליב שליט"א אליעזעראו

קבלתי הגשלה מכמע"ל כתב הודאה על המתנה, גם קאפייע מקושאן וואקוף ומכתב כמע"ל, ונשלח אלי מריגא לאשכנז. המבואר בההודאה איך נאות, כפי שדברתי עם כמע"ל בהיותם בריגא, וכפי שכתבתי לה' מוהר"ר יהודה ליב ב"ד ראובן ז"ל, היות נתתי הבית מתנה עולמית לכולל חב"ד, ויותר

לא יבקשו ממני. וכפי המבואר בהודאה מכתב על ההוצאה תמידיות וכר' שלכם, כשיהי' ניצרך לתקן במשך איזה שנים יבקשו ממני על תיקון, וע"כ אבקשם שגבאי מכולל חב"ד יחתמו על הצעטיל המוס"פ וכשיהי' ניצרך לתקן במשך שנים, או שיקבלו ממעות כולל ששם דרים עניי כולל, או שיבקשו איזה תשלומין מהדרים לאסוף על תיקון שיהי' ניצרך, וכפי שיוכשר בעיני כולל חב"ד יעשו. כמו"כ על שהבטחתי לכמע"ל ליתן אלף רובל לבנות עוד אטאש על הבית ימחל כמע"ל לראות מכתבי (ששלחתי לכמע"ל עוד בקיץ עבר אף שלא הי' אז כמע"ל בביתו, וערך המכתב שלי בשלימות. וכן דברתי עם כמע"ל בהיותם בריגא, וניצרך לכם לשאול ולדרוש ממביני בנין אם באפשר להעמיד אטאש על הבית שקניתי ולבחון ברור, ואם ישער שבאפשר להעמיד אטאש, לעשות חשבון ברור מה שיעלה בנין האטאש עם כל הניצרך, שיהי' במובן הכל בשלימות, אם יהי' די ע"י האלף רובל שאתן ע"ז. ולא כמו שהי' אצל אחי מוהרר"ח ישעי' ג"י שקנה בית בירושלים ואח"כ בקשו ממנו הוספות כמה פעמים. וע"כ ניצרך מקודם לידע ברור, שעבור האלף רובל יוגמר בנין האטאש בשלימות כניצרך. ואם יתחילו לבנות מובן שניצרך לגומרו ולא שישאר הבנין בלא גמרו ח"ו. ואני אמרתי לכמע"ל בריגא, שיותר מאלף רובל לא אתן, ובאם שלא יספיק האלף רובל על בנין האטאש, לא יתחיל כמע"ל לבנות כלל, ולא יקבל ממני האלף רובל. מוסגר פה שני צעטלך: א' מכולל חב"ד, והשני מכמע"ל, כשאקבל שני הצעטלך אשלח לכמע"ל הסך אלף רובל על הבנין. ימחל להודיעני לאיזה זמן לשלוח למע"ל, מעות הניצרך ליתן להאיש הלומד תמיד.

שלמה זלמן ברלין

תקותי אי"ה לנסוע בקרוב לביתי לריגא לשלום, ימחל להודיעני איך לשלוח לכמע"ל המעות הר"ר לייב ב"ר ראובן ז"ל בקש לשלוח המעות על קנית הבית או על לונדון פונטען מעות ענגלאנד, וקבלתו בריגא, או על לונדון ושלחתי אליו לירושלים זאקאזנאייע רעקאמעדירט, וב"ה או אכתוב על שמו, או ארדער מכמע"ל.

כו

מספר בגדל עז, עמ' תקמ.

אדמו"ר הרש"ב נ"ע לממונים באה"ק

ב"ה [ז"ך טבת תרס"ו]

מכתבכם צירוף החתומים אשר קבצתם קבלתי, וזה דרכם כסל למו מאז ומקדם לאסוף ולקבץ חתימות. טעם הסירוב שלכם מובן לכל, אמנם אחת אמרתי לכם ולא אשנה אשר האדרעס יהי' ע"ש ב"ד הרמד"ס שי' ועם עוד אחד מירושלים ת"ו.

ומ"ש בדבר טובת עניי אה"ק, אני יודע את טובתם יותר מכם, וטובתם נוגע אל לבי הרבה יותר מכם, ומה לכם ולגו כו'. אתם לא תבנו ולא תחזקו את אה"ק, כ"א בדרכיכם ובתחבולותיכם תהרסו לבד. אבותינו הק' וצוקללה"ה ג"ע